

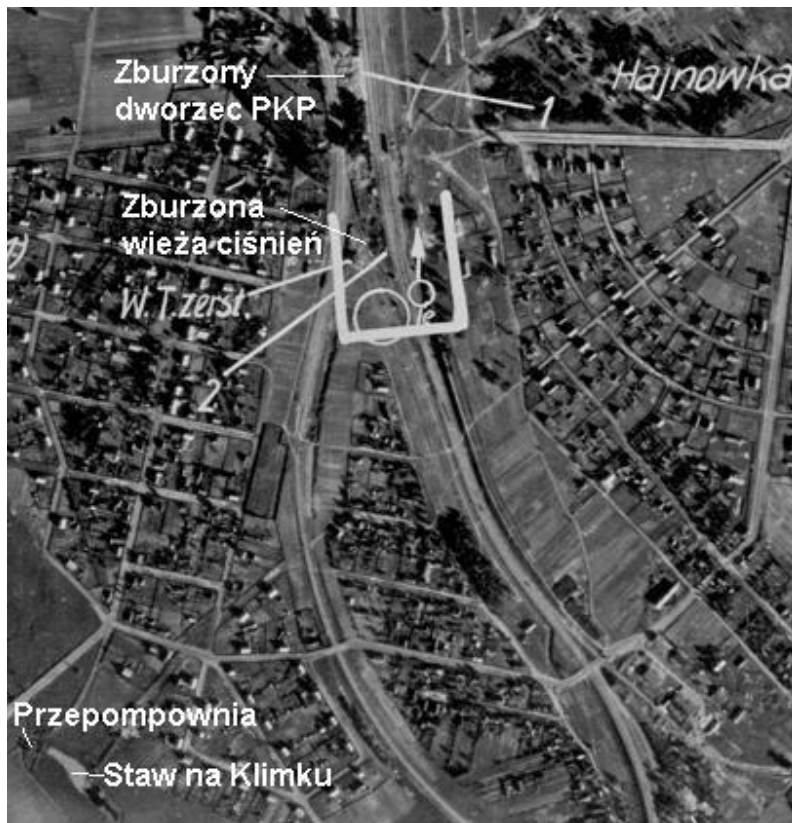
Przedwojenna wieża ciśnień w Hajnówce

Wieże ciśnień są budowlami przeznaczonymi do gromadzenia wody. Swój renesans wieże przeżywały na przełomie XIX i XX wieku w dobie rozwoju kolei parowej. Lokomotywy napędzane mechanizmem parowym potrzebowały dużych ilości wody. W zależności od rodzaju i wielkości parowóz mógł pomieścić od 5 do nawet 30 m sześć. wody. Istniała zatem potrzeba szybkiego napełniania lokomotyw, szczególnie na stacjach węzłowych, przez które przewijało się na dobę nawet kilkadziesiąt pociągów. Do Hajnówki kolej dotarła w 1894 r. za sprawą cara Mikołaja II, który zapragnął wygodnie dojeżdżać na polowania urządzane w Puszczy Białowieskiej. W 1906r. powstała druga nitka z Siedlec do Wołkowyska i Hajnówka stała się tym samym stacją węzłową. Wybudowano wówczas okazały dworzec kolejowy. Pierwsza znana kolejowa wieża ciśnień została wybudowana w 1935 r. W zasobach archiwalnych Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr Tadeusza Rakowieckiego w Hajnówce znajduje się zdjęcie datowane na 1937 r. przedstawiające budowlę o ciekawej architekturze zlokalizowaną w dzielnicy Serny Worek (fot. nr 1). Obecnie dzielnica ta nosi nazwę Międzytory. Zachowane zdjęcie przedstawia wieżę jako okazały budynek na rzucie ośmiokąta. U podstawy budowla była wzmocniona przyporami. Nad wejściem znajdowało się spore, zakończone łukowato okno, które rozświetlało wnętrze trzonu wieży. Bryła wieży była ozdobiona gzymsami, szczególnie efektownymi w miejscu przejścia trzonu wieży w głowicę, gdzie znajdował się zbiornik wody. Głowica była zaopatrzona w stylowy wykusz z oknem i osobnym daszkiem. Ponad zbiornikiem tuż pod spiczastym dachem rozmieszczone były półkoliste okienka.

Fot. nr 1: Wieża ciśnień zlokalizowana na dzielnicy Serny Worek (obecnie Międzytory) w Hajnówce w 1937r. - zdjęcie ze zbiorów Miejskiej Biblioteki Publicznej im dr Tadeusza Rakowieckiego w Hajnówce

Wieża zasilana była w wodę ze specjalnie wykopanych w tym celu w dolinie rzeki Leśnej stawów na tzw. Klimku. Rurociąg ssący był podwieszony na drewnianej konstrukcji i pobierał wodę ze środka jednego ze stawów. Drewniana krata, wzmocniona metalową siatką i obłożona kamieniami stanowiła filtr zatrzymujący co grubsze zanieczyszczenia. Było to tzw. ujęcie brzegowe przewodowe. Nieopodal na lądzie znajdował się budynek pompowni, gdzie umieszczona była potężna pompa parowa typu Worthingtona napędzana dwoma kotłami, dzięki którym można było wytworzyć ciśnienie do 8 atm. Do pompowni przylegał budynek, gdzie mieszkał maszynista obsługujący pompownię.

Wieża została zniszczona 15 lipca 1944r. przez wycofujące się wojska niemieckie. Pozostały po niej fragmenty żelbetowej konstrukcji przyziemia oraz kamienno ceglany loch stanowiący komorę zasuw.

Po zakończeniu działań wojennych ze względu na znaczenie stacji kolejowej w Hajnowce podjęto próbę uruchomienia źródła wody dla parowozów. Przez pewien czas były one napełniane wodą ze stawów na Klimku z pominięciem zbiornika wyrównawczego, jakim wcześniej była wieża. Aby usprawnić proces w 1953 r. nieopodal osiedla Mazury odwiercono studnię głębinową o głębokości 116,5 i o średniej wydajności 20 m sześć. na godzinę.

Na podstawie <http://www.pwik-hajnowka.pl/>